

SLOVENSKI TEDNIK

POŠTNINA PLACANA V GOTOVINI

Leto II. Štev. 41

Celoletna naročnina . 175 Lir
Polletna . 90 "
Posamezna številka . 4 "
Za Jugoslavijo 2 Din

Gorica, sobota 12. oktobra 1946

Boriško ljudstvo v borbi proti imperialističnim računom

Grabežljive anglo-ameriške imperialistične klike, dosledne svoji imperialistični politiki razbijanja narodnih enot za dosego svojih apetitov, so si postavile v cono A svojo podružnico ZVU in organizirale na mirovni konferenci v Parizu »glasovalni stroj«, da bi s takimi instrumenti izrgale priborjene pravice ljudstvu, ki je bilo v oboroženi borbi proti fašizmu najzvestejši in najiskrenjši zaveznik in ki je v tej borbi vse dalo ter za ceno tolikih žrtv tudi zmagovalno izgnalo fašističnega okupatorja iz svoje zemlje. Da bi bila ironija še večja, hočejo del te zemlje in ljudstva izročiti ponovno prav tistemu zatiralcu, ki ga je uničeval, zatiral, iztrebljal, poslušujoč se nezastisljivih modernih srednjeveških metod — dolgih 25 let. Jasno, da se s tako »rešitvijo« našo ljudstvo ne more in se ne bo sprijaznilo.

ZVU, ki naj bi bila začasni nepristranski upravitelj tega ozemlja in zaščitnik priborjenih demokratičnih pravic, se je takoj v začetku predstavila ljudskemu množicam kot zagrizena agencija imperialističnih sil ter budila in podpirala reakcionarne fašistične elemente in uvajala iste metode zatiranja, ki jih je ljudstvo občutilo že za časa fašizma. Vsi naporji ZVU in njenih pomožnih organov s civilno policijo, tem klavernim instrumentom preoblečenih fašistov, ki ne štedijo z brutalnim pretepanjem, zapiranjem, streljanjem itd. antifašistov, ne morejo in ne bodo nikoli zatrli in zaustavili borbe Slovencev in italijanskih antifašističnih množic, tesno povezanih v svoji vseljudski organizaciji SIAU za priključitev celotnega ozemlja k Jugoslaviji.

Kaj pomeni odtrgati Gorico od svojega zaledja, ne vedo samo napredne ljudske množice, ki se pač niso borile z zavezniški zato, da bi jih isti po zmagi kaznovali, ampak čutijo ta absurd celo goriški trgovci in denarni mogočnejši iz vrst zagrizenih italijanskih reakcionarjev in fašistov, ki že tarnajo, da bo treba pospraviti kovčke in zapustiti ekonomsko uničeno Gorico.

Ljudskih množic pa ne struči niti anglo-ameriška iznajdba »glasovalnega stroja« v Parizu, še edinega preostalega sredstva za dosego imperialističnih apetitov na račun naprednega demokratičnega ljudstva. Z vsakodnevno borbo, z demonstracijami in ogorčenimi protesti, spremljajo množice potek konferenc v Parizu, zavedajoč se, da predstavniki demokratičnih narodov, ki se tam bore za pravico, ne bodo za ceno sporazuma nikoli odstopili od demokratičnih načel. Jugoslovanska delegacija s tov. Kardeljem na čelu, je jasno in odločno izjavila, da tako krivično ne mirovne pogodbe, kakršno ji hočejo vsiliti, Jugoslovanska vlada ne bo podpisala. Izjava tov. Kardelja je glas ljudskih množic Julijske krajine, ki so trdno odločene nadaljevati borbo z isto vztrajnostjo, dokler ne dosežejo priključitve celotne nedeljive Julijske krajine k Titovi Jugoslaviji.

GORICA SPADA K SVOJEMU ZALEDJU

Nedeljski festival dela in kulture je to pokazal — Bili smo pa tudi priča, kaj nas čaka, če bi prišli pod starega zatiralca slovenskega življa

Goriški festival dela in kulture je imel namen prikazati ljudsko voljo, ki hoče obnavljati svoje porušene vasi, pokazati je hotel izvršeno delo, vse prestano trpljenje goriškega ljudstva, njegovo ljubezen do kulturno prosvetnega udejstvovanja ter pridelke, ki jih izdeluje goriška dežela. Ta ljudska manifestacija Slovencev in Furlanov je še enkrat pokazala vsemu svetu kako tesno je povezano podeželje s svojim mestom in da je edino ljudstvo s svojimi gospodarskimi in kulturnimi potrebami, ki ima odločati o svoji priпадnosti, ne pa diplomatije, ki naše Goriške ne poznajo.

Čeravno nam je zavezniška

vojaška oblast zabranila okrašenje vozov z našimi zastavami in simboli svobode vendar je ljudstvo samo že prihajalo v mesto z zastavami. Čeravno je zavezniška komisija, ki je pregledovala vozove, zabranila in tudi sama snemala zvezde in zastave je bilo vendar zapaziti v povorki več zastav.

Nekaj pred 11. uro so se začeli pomikati alegorični vozovi po vseh glavnih goriških ulicah, burno pozdravljeni od več desetstisočev slovenskega in antifašističnega italijanskega ter furlanskega prebivalstva, ki je v špalirju in v sprevedu samem spremljalo čez 80 krasno okinčanih vozov.

Veličasten mimohod

Spreved so otvorila dekleta v narodnih nošah. Sledili so jim fizikurniki ter člani planinskega društva s smučmi. Sledil je krasen slavlolik kovinarjev »Safog-a«, vozovi tkalnice iz Podgorice, tvrdke Braunschweilera, Zvezde primorskih partizanov s Triglavom in goriškim gradom, voz SIAU-ja, ki je predstavljal bratstvo Slovencev in Italijanov. Nadalje so sledili krasni vozovi goriške okolice. Ajševica je prikazala vrt samih rož in cvetja in tudi delo marljivih šivilj, istotako Šempeter, ki je izgotovil velikanski šopek rož in je zbuhal splošno občudovanje. Kromberk je imel voz z napisom »Delu čast in oblast«. Dekleta so slala koruzo. Štandrska mladina je poslala voz, ki je predstavljal letalo v miniaturni iz modelarske izdelane šole. Posebnost za se je bil voz udarnikov iz Brčko-Banoviči. Vas Gradišče se je poklonila spominu S. Gregorčiča in simbolično prikazala naše udejstvovanje na prosvetnem polju. Porušeni kraji, kot Miren, Bilje, Renče in Gabrije so pokazali, kako obnavljajo svoje vasi. Nabavna in prodajna zadruža iz Mirna je razstavila bogato zbirko svojih predmetov. Prvačina se je živahno predstavila s harmonikarjem in dekletki, ko se veselijo ob ljudskem slavu. Tvrdo

ka Alojza Lebana iz Šempetra je razstavila kotlarske izdelke, ki bi delali čast vsaki razstavi. Vas Bukovica je pokazala večje število kmetijskih strojev ter izdelavo sladkorja iz trsja.

Komenski okraj je bil posebno častno zastopan. Brestovica, Lokvica, Opatjeselo, Nova vas, Temnica ter Vipavsko. Preserje so pokazale svoje izdelke. Seto pri Komnu je imelo voz, na katerem je bil bolnik, ki ga je treba prepeljati v mestno bolnico. Čitali smo napis: »Gorica ne more ostati brez zaledja«, Vojšičica se je predstavila z enim izmed najlepših vozov, a (žal, da ga nismo videli v sprevedu, ker ga je komisija ZVU prepovedala). Voz je predstavljal velik zemljevid Primorske s krivično francosko črto. Mejo, ki je zastražena z bodečo žico pa režejo naši tovariši s kleščami. Gorjansko je poslalo kraški kamen, lepo izklesan v obliki Triglava. Sledili so vozovi Kostanjevice in Rihemberka, ki nam govorijo o trpljenju teh vasi in o obnovi. S pomembnimi vozovi so sledili Komen, Sveto, Škrbina in Veliki Dol (apnenica).

Tudi Brda so se izkazale. Biljana/- Dobrovo sta prikazala trpljenje briškega ljudstva v letih 1918—1943.

„Nočemo delitve Brd — Hočemo Jugoslavijo!“

Sledil je voz vasi Peterni, kjer so nacifašisti zažgali 23 naših ljudi. Videli smo vozove iz Pevme, Oslavja, Cerovega, Podsabotina, Medane, ki so predstavljali bogate latnike grozdja, požgane hiše in šole. Vipolže je imelo naslikan grad iz l. 1600 in napis: »V vseh dobah so nas mučili — FLRJ napravi temu konec!« Napisno tablo Dol. Cerovega so pa zavezniški policisti že na pevmskem mostu odstranili; nosila je napis: »Nočemo delitve Brd — Hočemo Jugoslavijo! Ne priznamo francoske črte!«

In še so sledili vozovi naših Brd. Višnjevik - Breg, Šmartno, Števerjan, Kozana. Posrečen je bil voz, na katerem se briški kolon krega z gospodarjem za svoj pogodbno in pravico. »Zemljo tistemu, ki jo obdeluje!« se je glasil drugi napis. Soška dolina s Solkanom na čelu se je zvrstila v mogočni povorki. Vasi Anho in Doblar sta prikazali simbo-

le elektrarn in izdelke iz cimenta. Vas Morsko pri Kanalu je pripeljala celo kopo sena v na ravni velikosti. Dekleta so si pa zavijale rokave ter pridno grabile. Kobarid in Bovec sta nam prikazala svoje domače izdelke sira in masla. Rudarji iz Rablja so imeli vagonček na malih tračnicah, ki vodijo v rudnik.

Čez dvajset voz so poslali Furlani. Gradiška, Versa, Fara, Villesse in Sagra do so nam pokazali svojo domačo obrt, svoje izdelke. Krmin sam je imel deset voz. Vozovi so predstavljali obnovo, sviloprejo, tržaški dnevnik »Lavoratore« ter Enotne sindikate.

V živih barvah so stopali športniki iz Krmina ter zbužali splošno odobravanje. V sprevedu je bil voz našega lista skupno s tiskarno. Ne smemo pozabiti na velikanski sod, ki so ga poslali Brda (Kojško) ki so obrnil nase splošno pozornost.

Tako se je vil ta mogočen spreved po goriških ulicah mimo Travnika na Korzo, kjer ga je goriško ljudstvo viharo pozdravljalo. Zastave so vihrale po ok-

nih, godbe so svirale borbene koračnice; vsa ogromna masa ljudstva je v velikem navdušenju spremljala to dolgo vrsto alegoričnih vozov.

Šovinistične provokacije

Toda, ko je kolona voz šla mimo kavarne De Nicolo in dalje proti kavarni Garibaldi, so italijanski šovinisti pripravili svoj napad. Izzivali so na najbolj nesramen način slovenske in furlanske tovariše, metali so petarde, da so se živali strašile, a so takoj nato nadaljevale svojo pot. Več naših ljudi je bilo surovo napadenih in ranjenih. Lučali so kamenje in se obnašali kakor obsedeni. Posebno se je odlikoval italijanski šovinistični ženski spol, ki je rabil take iz-

raze in kretnje, da nas je sram, da bi jih opisali. Videli smo prizor, ko so reakcionarni elementi napadli naše ljudi, toda civilna policija v več slučajih ni ščitila napadenih, zaprla jih je in celo pretepla. Kakor nam je znano, je bilo izvršenih 15 aretacij iz obeh strani.

Medtem, ko je večina voz krenila zopet na Travniki, kjer se je razšla, je glavni spreved krenil proti Mirnu. Tam se je vršila popoldne velika fizikalna prireditev in ljudska veselica.

Praznik športa

Ogromna množica se je zgrajala okrog stadiona v Mirnu. Celotno obronki pod mirenskim gradom so bili polni ljudi. Stadion je bil okrašen s slovenskimi in italijanskimi zastavami z zvezdo; zvočniki so oddajali koračnice, ljudstvo pa je pelo partizanske in narodne pesmi. Bil je pravi praznik mladine.

Začel se je mimohod alegoričnih voz, za katere ni dala Zavezniška vojaška upravna komisija dovoljenja. To so bili vozovi, ki so predstavljali naše požgane in porušene domove in voz z zemljevidom, ki je kazal krivično francosko črto, ki jo partizan in garibaldinec reže.

Po mimohodu so sledile posamezne telovadne točke. Najprvo so nastopili pionirji; sledile so jim pionirke, ki so svoje vaje izvedle brezhibno. Istotako so se izkazali mladinci in mladinke. Za njimi je nastopila vrsta vrhunskih telovadcev, ki so izvajali težke vaje na bradlji in drugu. Za svoj nastop so želi burno priznanje. Posebno krasna je bila izvedba skupine 32 deklet, ki so izvajale ritmične va-

je na Gregorčičevo pesem: »Sočič«.

Sledile so lahkoatletске tekme in nogometna tekma med moštvom Roianese iz Trsta in Gradiške iz Furlanije. Po lepi igri je zmagovalo moštvo iz Trsta.

Ljudska veselica se je vršila še pozno v noč.

Goriško ljudstvo, ki je disciplinirano v ogromnih množicah dospelo v svoje središče, da pokaže svoje udejstvovanje, je bilo silno ogorčeno, ko je videlo, da nam zavezniški ne dovoljujejo naših znakov. Saj so naši partizani pod ravno temi simboli začeli borbo proti nacifašizmu in ga tudi uničili. ZVU komisija se je lahko prepričala na lastne oči, da je slovensko in antifašistično italijansko ljudstvo enotno v svojem hotenju in volji in da je treba z ljudstvom, ki na tako prepričevalen način manifestira za svojo bitnost, vendar le računati. Pribijemo še to: kakšen praznik dela bi to bil, če bi nam ZVU ne delala teh nepotrebnih ovir, ki nikakor niso v skladu z zavezništvo, ki nas je družilo v borbi z okupatorjema.

POLITIČNI PREGLED

Goriška ne sprejme „diktata“ Borba se nadaljuje

Pariška konferenca še ni dokončno določila razmejitve med državami
Besedo imajo še veliki štirje

Postopek je sledeči: Svet znanjih ministrov je na zasedanjih od 26. aprila do 16. maja in od 15. junija do 12. julija v Parizu izdelal mirovne osnutke za Italijo, Romunijo, Bolgarijo, Madžarsko in Finsko. Ti osnutki so bili predloženi sedanji mirovni konferenci 21 držav v Parizu. Mirovna konferenca pa bo izdelala svoja priporočila, nakar šele bo svet zunanjih ministrov dokončno izdelal osnutke mirovnih pogodb in jih predložil v podpis državam, ki so sodelovale v vojni proti navedenim državam.

Jugoslavija je storila vse, kar je v njeni moči, da bi prišlo do sporazuma. Toda vse te njene napore so že vnaprej sabotirali. A diktata ne more sprejeti.

Že v tretjič, odkar zaseda mirovna konferenca, je Kardelj izjavil, da Jugoslavija ne podpiše mirovne pogodbe z Italijo glede jugoslovansko-italijanske meje na podlagi dosedanjih sklepov mirovne konference, to je, kakor jo je predložila velika četvorica.

V plenumu so razpravljali o načrtu mirovne pogodbe z Italijo

Ta teden je zasedal v Parizu plenum konference.

Po govoru belgijskega delegata Spaaka se je oglasil k besedi silvolasi delegat Rzimovski. Odločeno je nastopil proti francoski črti in se zavzel za beloruski predlog, ki pušča Gorico Jugoslaviji in omejuje »svobodno ozemlje« izključno na tržaško mesto. Poljska ima v tem oziru velike izkušnje (Gdansk s koridorjem).

Mi ne težimo po tujih ozemljih, pač pa drugi zahtevajo, da jim mi odstopimo svojo zemljo

Edvard Kardelj je na plenumu naštel »nezainteresiranim državam« mnogo bridkih resnic, rekoč, da vsak odlok konference, kakor tudi katera koli druga odločitev, ki bi puščala jugoslovansko prebivalstvo pod tujim gospostvom, ni skladna z obvezami, ki so jih sprejeli med vojno zavezniki do Jugoslavije. Že večkrat so mirovne konference oropale Jugoslavijo tega, kar si je sama z orožjem v roki priborila. Jugoslovani so vedno nalereli v svoji borbi na nasprotstvih vladnih krogov zapadnih držav, ki tako radi in s ponosom govorijo o njihovih demokratičnih tradicijah. Že od dunajskega kongresa dalje so mirovne konference skušale preprečiti osvoboditev vseh južnih Slovanov. Na tej mirovni konferenci srečujejo jugoslovanski narodi iste zapreke, ki so v preteklosti dušile njihovo svobodo. To ni prvič

Za Poljakom je govoril Anglež Bevin, nakar je Francoz Bidault nekoliko užaljen dejal, da so njegovi »kompromisi« sprejeli — samo z navadno večino. Slavik (Češkoslovaška) je takoj zatem povzel besedo in naznanil, da je ob poslušanju Bidaulta prihajal vedno bolj do prepričanja, da se pripravlja za zadnje minuto nov in boljši kompromis, ki bi bil sprejemljiv za Jugoslavijo.

danes, da doživlja Jugoslavija razočaranje po junaški in krvavi borbi za svojo svobodo zaradi tujih nacionalističnih in imperialističnih teženj. Opominjali so nas, naj se ne vznemirjamo zaradi kakšnega kvadratnega km, toda dejansko gre za narod, kateremu se odreka izhodišče na morje. In spet nekateri so nam z zanosom rekli, naj ne postavljamo več ponovnih teritorialnih zahtev, češ da to vodi v novo vojno. Toda v tem primeru mi ne težimo po tujih ozemljih, pač pa drugi zahtevajo, da jim mi odstopimo svojo zemljo.

Večina odbora za Italijo je odbila jugoslovanski spremeni-valni predlog.

Glasovanje je jasno pokazalo, da so bile za krivično odločitev — prekomorske države — dočim so za jugoslovanski predlog glasovale države, ki so neposredno zainteresirane.

Tako torej je bil ta predlog vsiljen - neposredno zainteresiranim državam

Tudi v plenumu konference se volivna strategija od odborov ni prav nič spremenila: »večin-ske države« so ostale pri svoji taktiki preglasovanja, tako da nudijo izidi plenarnih volitev isto sliko kot izidi v odborih: 14 ali 15 glasov proti 5 ali 6 in 2 ali 1 sta se vzdržala glasovanja. S takimi pogoji je bil sprejet fran-

coski »kompromisni« predlog o italijansko - jugoslovanski meji, o svobodnem ozemlju Trsta z njegovimi mejami in statutom. To pot je za francoski kompromis glasovala tudi Norveška, ki ni nastopala v odborih. Abesinija pa je pri nekaterih členih osnutka pogodbe poskočila v »slovansko opozicijo«.

Ali ima ljudstvo, ki so mu fašistični okupatorji opustošili domovino, pravico zahtevati vsaj delno pomoč, da bi se dvignilo iz svoje nesreče?

To vprašanje docela velja tudi za naše kraje. Kardelj je na konferenci vprašal, ali imajo ljudje, ki so v vojni vse izgubili, katerim so morda pobili njihove najbližje, ki so ostali brez strehe nad glavo ne po svoji, ampak po krivdi napadalca, — ali imajo taki živi ljudje, ali ima ljudstvo, kateremu so fašistični okupatorji opustošili njegovo domovino, pravico zahtevati vsaj delno pomoč, da bi se dvignilo iz svoje nesreče, iz svojega opustošenja?

Škoda, ki jo je povzročila Italija Jugoslaviji med svetovno vojno, je ocenjena na 11.196 mi-

lijonov dolarjev po vrednosti iz leta 1938. In dasiravno so bile jugoslovanske zahteve v primeri s škodo, ki jo je sovražnik prizadejal, naravnost malenkostne (komaj 400 milijonov dolarjev), je Gospodarska komisija mirovne konference namesto 400 milijonov dolarjev odškodnine priznala samo 100 milijonov...

Tudi pri tej določitvi (reparacijske zahteve Jugoslavije na-pram Italiji) je torej prokuril dik-tat neprizadetih držav namesto sporazumne rešitve, ki so se za-njo tako vneto zavzemale dele-gacije Sovjetske zveze, Jugosla-vije in drugih slovanskih držav.

TRIJE PROBLEMI

Češkoslovaške zunanje politike

Nemški problem

Ljudska demokratična Češko-slovaška republika z velikim za-nimanjem zasleduje diskusijo o bodočnosti Nemčije, ki se je po govoru ameriškega državnega tajnika Byrnesa razvila v vseh glavnih mestih zaveznikov. Pri tem je edini cilj Češkoslovaške zagotoviti njeno narodno eksis-tenco, ki je bila v času 300 let trajajočega suženjstva v avstro-ogerski monarhiji zlasti pa v ča-su 6 letnega nacističnega protek-torata zelo težko ogrožena. Češkoslovaška politika ima zelo velik interes na tem, da bi bila enotnost velikih zaveznikov, ki je pripeljala k zmagi nad naci-stično Nemčijo, zopet obnovlje-na, in še bolj utrjena. Zavezniške pogodbe, podpisane v Teheranu, na Jalti in predvsem v Potsdamu, morajo biti do zadnje pike izve-dene. Pogodba, slavnostno pod-pisana v Potsdamu, govori med drugim tudi o denacizaciji in

demokracizaciji Nemčije, o kaz-novanju vojnih zločincev, o uni-čenju vojnega potenciala, kakor tudi o mednarodni kontroli nad vsemi temi ukrepi. To predstavlja istočasno osnovo za bodoči razvoj zavezniške politike v Nemčiji. Byrnesov govor v Stat-gartu pa je pokazal vsem Čehom in Slovakom, da se zelo lahko dogodi, da bo imela repu-blika na svoji dolgi meji zopet enotno Nemčijo, ki se ni mnogo — morda celo nič — izpremenila od 1. 1938.

Zato je popolnoma naravno, da je v zvezi z zavezniško politi-ko napram Nemčiji, morala Češkoslov. repub. odrediti svoje stališče k bratski Poljski. Češko-slovaška je danes na najboljši poti, da podpiše končnoveljavno pogodbo s Poljsko in je v zvezi z govorom ameriškega tajnika Byrnesa zavzela stališče, ki je e-dino pravilno - stališče, ki ga ima sama Poljska. »Nova Češko-slovaška republika smatra poljsko

mejo na reki Odri za definitiv-no slovansko mejo, torej tudi za svojo«, tako piše »Rude právo«, glavno glasilo Komunistične par-tije Češkoslovaške in organ češkoslovaške vlade.

Prav tako smatra Češkoslovaška za potrebno, da dobi tudi zavezniška Francija na zapadnih mejah Nemčije garancije predvsem v mednarodni kontroli nemške vojne industrije, ki leži skoro vsa v sosednem Poruhrju. Češkoslovaška vlada pa tudi upa, da bodo ne samo v sovjetski am-pak tudi v ameriški in angleški coni napravljeni vsi predpogoji, ki bodo pospešili izseljevanje Nemcev iz republike, kar je o-snovna zahteva in pogoj za raz-voj Češkoslovaške republike. Tu-di s plačili nemških reparacij ni Češkoslovaška republika zad-o-voljna. Te reparacije so ali pov-sem izostale ali pa so zelo redke in neradne. Na drugi strani se pa nemški na novo grajeni industri-ji in prometu daje v anglo-ameri-ški coni vsa podpora, mnogokrat na škodo osnovnih češkoslovaš-kih gospodarskih interesov. Češkoslovaška pazljivo zasleduje vse dogodke, ki so v zvezi z Nemčijo in bo na mirovni konfe-renci z Nemčijo prednesla svo-je zahteve in pripombe.

Izselitev madžarske manjšine

Drugi zelo pomembni problem češkoslovaške zunanje politike je izseljevanje Madžarov. V vprašanju je polmilijonska madžarska manjšina, ki živi vzdolž slovaške meje. Iz te manjšine bo 100.000 Madžarov iz Slovaške zamenjano za 100.000 Slovakov iz Madžarske, ki so se na osnovi češkoslovaško - madžarske po-godbe, podpisane letos v februarju v Pragi, prijavili za prostovoljno izselitev. Madžarska vlada to preseljevanje sabotira z vsemi sredstvi in s terorjem prisiljuje svoje Slovake, da pri-javnico za izselitev vrnejo.

200.000 Madžarov, ki so sicer slovaškega porekla in so bili v zadnjem polstoletju madžarizirani, bo reslovakizirano. Preostala še 200.000 Madžarov, ki bodo izseljeni in skupno z zahtevo po-pravila meje pri Bratislavi (v

vprašanju je 13 vasi) bo o njih odločila mirovna konferenca v Parizu. Češkoslovaška upraviče-no zahteva izselitev madžarske in nemške manjšine, ker ima z njimi tako tragične skušnje iz časov prve republike. Madžarska propaganda je nastopila zelo o-stro proti zahtevam češkoslovaš-ke vlade, katere predlog odkla-nja kot protidemokratski. Če-prav je Madžarska premagana državca, zahteva nekatere predele južne Slovaške, kjer živi madžarska manjšina in ima ostanek te manjšine manjšinsko pravi-ko. Podčrtati je treba dejstvo, da je cilj madžarske vlade imeti še naprej madžarsko manjšino na Češkoslovaškem kot revizionis-tično peto kolono, da bi se pri prvi politični priložnosti polasi-la Slovaške, kakor je to napra-vila že večkrat v zgodovini. Z rešitvijo izselitve madžarske manjšine iz Češkoslovaške bo re-šeno vprašanje mira v srednji Evropi, kajti madžarski revizio-nizem — rak rana srednjeevro-p-ske politike — bo s tem zadobil smrtni udarec.

Trst

Priključitev Trsta k Jugosla-viji ali pa vsaj tak statut medna-rodneja Trsta, ki odgovarja na-rodnim in gospodarskim potre-bam in zahtevam največjega srednjeevropskega pristanišča, to je potrebam v prvi vrsti Jugoslavije in Češkoslovaške in ki bi imel v vidu avstrijske, madžar-ske in italijanske potrebe, je med najvažnejšimi gospodarsko - po-litičnimi vprašanji češkoslovaške vlade. Češkoslovaška mora izva-žati, da bi za devize lahko naku-pila življenjske potrebščine in različne surovine za svojo indu-strijo, ki je v glavnem izvozna. Trst je najbližje češkoslovaško pristanišče, s katerim ima republika odlične železniške zveze in Sredozemsko morje predstavlja za Češkoslovaško glavna vrata za pot v svet. Zato zahteva Češkoslovaška skupno z ostalimi slovanskimi narodi, da postane Trst jugoslovanski in da bo po-leg zmagovite zastave jugoslo-vanske voine in trgovske mornarice plapolala po Jadranskem morju tudi češkoslovaška zastava.

V znamenju dvomesečnega tekmovanja

Poročila, ki nam prihajajo iz okrajev celega goriškega okrožja nam kažejo s kakšnim razume-vanjem se je ljudstvo — in v pr-vi vrsti naša borbena mladina — vrgla na tekmovanje, ki je po-kazalo že v prvem tednu prav-lepe uspehe. Vsi so tako zaposle-ni s pripravami za festival dela v Gorici in z nešteto drugimi udarniški pripravi, da ne pridejo niti do časa, da bi nam podrobneje opisali delo in pri-zadevanja za čim popolnejše u-dejstvovanje. Iz raznih dopisov smo povzeli, kaj vse so napravili. Vaške in občinske poti so o-čistili in popravili, navozili so peska in gramoza, okrasili so grobove padlih partizanov, po-belili so sobe prosvetnih društev, preuredili prostore vaških orga-nizacij in tako dalje. Poleg od-ličnih rezultatov, ki so jih poka-zali prebivalci in v prvi vrsti mladina briškega, mirenškega in komenskega okraja imamo, danes poročila iz kanalskega, koba-riškega in bovškega okraja, ki kažejo s kakšnim zanosom se je poprijela mladina tekmovanja. Že prve dni so na Kobariškem mladinci in mladinke — 423 po številu — napravili čez 2000 de-lovnih ur. Seveda niso izostali niti naši najmlajši, ki so bili v pomoč odraslim.

S pesmijo in zastavami so od-hajali udarniki iz Kreda, Volč, Kamnega, Borjane, Ladre, Pera-rov na delo. Popravljali so vaške poti, vodovode, šli so nabirat bu-kova semena, pomagali so voj-nim sirotam in vsem tistim, ki

šli so na delo ter se lotili po-pravljanja in čiščenja vaških po-ti. V nadaljnih tednih bodo brez dvoma še mnogo napravili, saj so si zadali nalogo, da bo vas z vasio tekmovala. Toda ogledno si v naglici posamezne vasi. V Desklah je 20 vaščanov popravilo vaške poti in vodnjak. V Ko-stanjevici, ki jo je okupator de-loma požgal, so začeli čistiti ruševine in ker ni prevoznih sred-stev so jih sami zvozili. Enako udarniško so se odzvali tudi v Melinkih in Markičih. Tudi vasi-cca Selo - Kozmerice ni hotela izostati. Vaščani so se v velikem številu odzvali ter otvorili dvo-mesečno tekmovanje s poprav-ljenjem mosta in poti, ki pelje k Sv. Luciji. Enako so se prostovoljci iz Loga poprijeli dela.

Nekatere vasi se niso odzvale tako kakor bi bilo želeli, toda imamo upanje, da bodo to sto-rile v prihodnjih dneh.

Goriško ljudstvo, ki je občuti-lo skozi petindvajset let zasra-movanje in očitke, da je »manj-vredno plemo«, je dvignilo gla-ve, kajti zaveda se, svojega po-slanstva. Očiščeno in prekaljeno je stopilo iz osvobodilne borbe. Sedaj zahteva svoje pravice. Življenjsko silo, ki jo čuti v sebi stavi na razpolago splošnosti: tekmovati hoče in se udeleževati in vseh poljih za boljšo bo-dodnost slovenskega naroda.

Toda čitajte pismo mladince iz Višnjevika: »Na predvečer tek-movanja, to je 30. septembra so zagoreli štirje kresovi v naši va-si. Rakete so zletele v zrak ter osvetljevale ruševine naše vasi. Štrleči zidovi požganih hiš so se strahotno odražali na nebu. Ob-čenem so dali znak vsemu briš-kemu ljudstvu, da se začne pod geslom: s Titom do zmage, dvo-mesečno tekmovanje, ki naj pri-kaže našo trdno voljo, da hoče-mo živeti in ustvarjati, da bo naša bodočnost lepša. Oglasila se je v nas nezlomljiva zavest in volja, da moramo stopati selaj na realna tla obnove našega po-litičnega, prosvetnega in gospo-darskega življenja. Brda, ki so gospodarsko ogromno trpela pod fašisti in nemškim okupa-torjem, se danes zavedajo, da si bodo samo z borbo priborila ti-sto svobodo, za katero so že na-ši najboljši tovariši krvaveli. Ne oziraje se na hinavske in lažnive besede gotovih krivih prerokov, ki bi hoteli spraviti ljudske mno-žice na napačno pot, se briško ljudstvo odvrča od teh izdajal-cev, kateri bi nas hoteli ponov-no zaslužiti ter nas vreči v žrelo tujim imperialistom. V pr-vi vrsti je mladina, ki se je prva odzvala udarniški delu ter hoče pristopiti k dvomesečnemu tekmovanju. Vas za vasio se od-ziva: mladinci in mladinke, mo-žje in žene so se strnili v neraz-rušljivo falango. Naše geslo se glasi: »S Titom do zmage«.

Koledar Gregorčičeve založbe za leto 1947

Koledar Gregorčičeve založbe je že v tisku. Za naročilo se obr-nite na Vaše prosvetno društvo in v Gorici tudi na slovenske knjigarne, ki imajo podrobnejša navodila za zbiranje naročnikov.

Koledar bo izšel v začetku de-cembra in bo obsegal nad 160 strani velikega formata. Vsebin-sko bo zelo pester, bogat in ilu-striran. Spisan od Primorcev, bo veren odraz Primorske in njene borbe ter njenega trpljenja. V njem boste našli tudi samega sebe. Njegova cena je na da-našnjem književnem trgu naj-nižja, saj stane za prednaročnike samo L. 90. Pohitite z naročilom, ker se ista sprejemajo samo ne-kaj tednov.

Obenem s koledarjem lahko po znižani ceni naročite tudi druge dodatne knjige naših pri-znanih pisateljev Franceta Bevka in Jožeta Pahorja.

TEDEN GORIŠKEGA FESTIVALA

PROSLAVE V GORICI IN V OKROŽJU

Gorica - Nastop pevskih zborov

Za nastop goriških okoliških pevskih zborov je vladalo v mestu veliko zanimanje. Nastopili so pevski zbori iz Pevne, Šempetra, mladinski zbor iz Vetrojbe, Standreža, Solkana in Podgore.

Kritično oko je videlo pri enem ali drugem zboru gotove pomanjkljivosti, ki so šle tudi na račun neakustične dvorane Ljudskega doma, toda pri vseh zborihih se je videlo lep napredek in

dobro voljo do nadaljnjega zboljšanja glasov in fines izvajanja, kar vse se bo popravilo, če bodo pevci pohajali redno k vajam in ko bomo dobili vsestransko izšolan naraščaj iz pevskih šol v Trstu in Gorici.

Hvaležno občinstvo je vse zборе prisrčno pozdravljalo in ni štedilo z odobravanjem.

Za zaključek so združeni pevski zbori udarno zapeli tri pesmi, ki opevajo našo borbo.

Kanal ob Soči - Pevski koncert

3. oktobra je domače pevsko društvo »Soča« iz Kanala priredilo kulturno prireditev v znamenju dvomesečnega tekmovanja in v okviru goriškega festivala.

Po uvodnih besedah, kjer se je zbranemu občinstvu pojasnilo pomen koncerta v okviru festivala, je pionirka predvajala narodno deklamacijo, nakar je pevski mešani in moški zbor odpele več domorodnih in partizanskih pesmi, ki so žele zaslužen odo-

bravanje. Posebno je ugajala pesem »Mi smo ubežniki«, katero so na željo občinstva dvakrat ponovili.

Člani društva so nam obljubili, da nas bodo v naslednjih dveh mesecih tekmovanja ponovno razveselili s sličnimi prireditvami. Na delo Kanalc! Pomnite, da ste sinovi slavnih mož, kakor jih ima malokateri trg na Goriškem. Imena, kakor Kocjančič, oba Lebana, Kogoj, Zega in drugi naj vam bodo vzor!

Kobarid - Okrajni vokalni koncert

V okviru dvomesečnega tekmovanja so se sestali v našem trgu krajevni pevski zbori, ki so pokazali zbranemu občinstvu sadove svojega truda. Nastop pevskega zbora iz Volč z Jakob Aljažem »Na dan« ter »Savsko« in »Na juriš!«, ki sta jih zapela moški zbor, sta zelo ugajali. Tamburaški zbor iz iste vasi je še zaigral venček slovenskih in hrvatskih narodnih pesmi.

Odlično se je predstavil mešani zbor iz Kobarida s Venturinijevo »Pohojeno travico«, kateremu je sledil zbor iz Livka z Medvedovo »Našo zvezdo« in partizansko »Svobodno Slovenijo«. Razveselil nas je solist - domačin Ignacij Hrast, član Kosovelovega zbora, s pesmimi »Pomlad«, narodno »Oj rožmarin«, »Stalingrajska« in »Talec«. Ženski zbor iz Idrskega je podal venček narodnih in partizanskih, nakar je združeni pevski zbor Svino - Sužid - Staro selo podal »Pozdravljena domovina«, »Soči«, »Stalingrajska« in »Slovensko pesem« Stanka Premrla.

Vsi zbori so zapeli »Pesem o svobodi« in »Slovan na dan«. Za

zaključek je vse prisotno občinstvo skupno z združenimi pevskimi zbori mogočno in slovesno odpelo slovensko himno.

Koncert je zbudil obče zanimanje med Kobariskim občinstvom ter žel zaslužen priznanje. Uverjeni smo, da bodo vsi zbori tekom naslednjih dveh mesecev še izboljšali svoje vrste ter pričakujemo, da nas bodo kljub oviram in vsakovrstnim oportunističnim zaprekam v kratkem ponovno razvedrili s sličnimi koncerti.

V Breginju je gostovalo prosvetno društvo »Matajur« iz Sužida in mešani pevski zbor »A. Volarič« iz Svina - Sužid. Igralska skupina društva je nastopila z igro »Nenavaden človek«. Prireditev je lepo uspela in je pokazala lep napredek, ki se bo brez dvoma v nadaljnjih mesecih še izboljšal.

Prosvetno društvo »Svoboda« iz Starega sela je priredilo v okviru dvomesečnega tekmovanja Finžgarjevo štiridejanko »Naša kri«, pevski zbor pa je zapel več pesmi. Igra, kakor petje so bile dobro podane ter žele zaslužen odobravanje pri številnem občinstvu.

Bovec

Fizikulturni nastop

Pretekli četrtek, dne 3. oktobra, se je vršil okrajni fizikulturni nastop. Ob zvokih klavirja so mladinci in mladinke izvajali proste vaje, ki jih je številno občinstvo navdušeno pozdravljalo. Sledile so razne tekme, ki se jih

GLAS IZ MESTA IN Z DEŽELE

Gorica

Danes sta se poročila tov. Bednarik Jože in Kokelj Krista. Novoporočencema želijo tovariši Katoliške tiskarne obilo sreče v zakonu.

Šempeter pri Gorici

Kar žene naše vasi obljubijo, to tudi držijo!

Mi vsi vemo, da so vse vasi goriške okolice med najboljšimi. Niti šempeterske žene in dekleta niso nikoli izostale. Sedaj imajo v načrtu, da bodo v teku dvomesečnega tekmovanja zbrale 10.000 lir. O požrtvovalnosti in tekmovanju naših žena pa bomo v kratkem še pisali.

Gradišče pri Renčah

Prihod naših borcev

Vse antifašistično prebivalstvo naše vasi je pretekli teden z največjim veseljem in navdušenjem sprejelo borce III. bataljona J.A.

Ob prihodu v vas je pozdravil naše slavne borce slavoček z dobrodošlico. Pristopil je predstavnik krajevnega odbora SIAU, ter nagovoril borce: »Primorsko ljudstvo«, je dejal med drugim tovariši »se ne bo nehalo boriti, dokler ne bomo priključeni k FLR Jugoslavije«. V imenu mladine se je oglasila tovarišica ki je ognjevitoda izraza svojim čustvom, da hoče tudi mladina vse doprinesiti, k uresničitvi naših želja, k zmagi pravice nad vsemi krivičnimi črtami. Pionirji so pozdravili bataljon Odrada J.A. s par pesmicami, nakar so žene in dekleta priredile priložnostno zakusko.

Veseli nad prisrčnim sprejemom so se borci zahvalili vsemu prebivalstvu, ki se čuti počašče-

je udeležila mladina skoro vseh vasi bovškega okraja. V teku mladincev so zmagali Bovčani, pri teku mladink so se najboljše izkazale mladinke iz Koritnice. Po končanih tekmah so nastopile pionirke iz Bovca z narodnim kolom ter žele priznanje. Pevska zbor iz Bovca in Čezsoče sta zapela več pesmi. Prireditve se je vršila v tednu goriškega festivala. Nadejamo se, da nas bodo vrli Bovčani še večkrat razveselili s sličnimi fizikulturnimi in prosvetnimi prireditvami. — Na delo!

Poroka

Kozana

„Vdova Rošlinka“

Kozanci so predzadnjo nedeljo priredili Golarjevo trodejanko. »Vdova Rošlinka«. Prirediteljem in igralcem je treba priznati veliko požrtvovalnost, da so se lotili te ne baš lahke veselice v času, ko so pre zaposleni s trgovino in drugim gospodarskim delom. Pohvalno se moramo izraziti o režiserju, ki je znal z najskromnejšimi sredstvi pripraviti tisto veselo razpoloženje, ki se je pokazalo že na zunaj in ki je dobro vplivalo na igralce, ki so nudili gledalcem par ur priskega in nepriljenega smeja. Diletantje so dobro zadeli življenje vasi, dali so nam zdravega skupnega humorja in pristno beležje hiše, kjer kraljuje vesela vdova Rošlinka. Glavne vloge so bile dobro zasedene in tudi vsi ostali so dobro rešili svoje naloge.

Igralci diletantje naj bi se še nadalje vežbali v glasnem čitanju in pravilni izgovorjavi, kar jih bo sposobilo, da bodo vedno boljše in dovršene nastopali na odru. Za vse kar so nam podali, smo jim hvaležni; saj nam je petindvajsetletno suženjstvo pod Italijo odvzelo vsak kulturni razmah in smo vsled zatiranja nazadovali za več desetletij.

Pevski zbor Jugoslovanskega odbora iz Opatjega sela pod vodstvom tov. Matule je ob začetku in koncu prireditve zapel več umetnih in partizanskih pesmi, kar je dvignilo razpoloženje in želo splošno pohvalo.

Kakor smo bili vidno presenečeni po dobro podani igri Kozancev tako sta nas prijetno iznenadila dobro izvežbana pevska zbor iz Fojane.

Kanal

Dan tiska

Skupno s prosveto je kanalska mladina aranžirala dve okusni izložbi naše tiskane besede. Razstava je pokazala sodobni in stari tisk. Med drugim smo opazili časopis »Soča« iz leta 1892. in »Edinost« iz leta 1921. in druge zanimivosti.

Zvečer je sledilo predavanje o pomenu tiska in knjige.

Aretacije

Dne 8. oktobra je civilna policija aretirala predsednika krajevnega SIAU odbora iz Ročinja, tov. Tomažiča Alojza, tov. Velikonjo Franca in tov. Šabca Mirka. Naslednji dan so aretirali še tajnika krajevnega SIAU-ja tov. Bavdaža Ivana ter nekega tovariša iz Doblarja, ki se je te dni kot demobiliziranec vrnil iz J.A. Vsi aretiranci so bili prepeklani v kanalske zapore. Ni nam znano iz kakšnega vzroka so jih aretirali. Vse kaže, da tudi kanalska policija »tekmuje«, a v čisto drugi smeri, kakor mi.

Vpisovanje na osnovni šoli v mestu

Obvešča se vse slovenske starše v mestu, da se je vršilo vpisovanje na deški osnovni šoli, v ulici »Croce« in na dekliški osnovni šoli, v ulici Randaccio, 7., 8. in 9. tega meseca od 8—12 ure in od 14—17 ure. K vpisu v 2., 3., 4. in 5. razred je treba prinesiti lansko šolsko izpričevalo.

V prvi razred so se vpisovali otroci rojeni leta 1940. in vsi starejši, ki še niso obiskovali šole iz katerega koli vzroka. K vpisu otrok je treba prinesiti rojstni list in potrdilo o cepljenju koz.

Kdor bi iz upravičenih vzrokov zamudil rok vpisovanja, se ga bo vpisalo tudi še v naslednjih dneh od 10.—13. ure.

Dne 14. oktobra se bo ob 8. uri in pol zbrala vsa šolska mladina pri svojem šolskem poslopju, da bomo nato ob 9. uri prisostvovali pri šolski sv. maši. K tej slovesnosti se toplo vabijo starši vseh šoloobveznih otrok.

Dne 15. bo prvi dan rednega pouka. Vstop ob 7.50; pričetek pouka ob 8. uri.

Šolsko vodstvo je globoko prepričano, da se vsi starši zavedajo pomena naše šole in da bodo storili vse, da bo obisk šole polnoštevilen, reden in točen.

ČITAJTE IN ŠIRITE
„SOŠKI TEDNIK“

Na planjavah Jalovčevega pogorja v Beneški Sloveniji

Nedelja v septembru. Prvi znaki pričetke jeseni v naravi. Tema je še, ko odpremo okno, obrnjeno proti severovzhodu, toda na gorskem sedlu Forador, med Camponom in Kvarnanom nad Huminom, se pričena komaj vidno pojavljati jutranji svit. Pod Foradorjem zadaj leži Breg, prva slovenska vas v tem gorskem kotu. Nebo je čisto, jasno in polno zvezd, ki polagoma pričenjajo ugašati. Od postaje Humin do Tarčenta, kjer izstopim, se dospe z vlakom v 20 minutah. Od postaje v Tarčentu do mesteca je poldrugi kilometer. Mesto je še zavito v plašč spanja, le trgovine kruha in brivnice so odprte. Prvi vlak cestne železnice, ki despe iz Vidma nam prinese časnike, da vidimo, kaj dela konferenca v Parizu. Prekoračim mestece po njegovi dolžini, prideam ob koncu most čez Ter, ki žuboreč teče med skalami in prodom, lep, kristalnočist ter krenem po cesti na desno proti gričevju, ki obkrožuje Tarčent. Pot se vije navkreber, med lepimi vinogradi, ki pričakujejo še trgateg in že srečujemo znake požigov in divjanja nacifašistov dve leti od tega. Vas Sedile je precej pežgana. Na vrhu vasi se pot odcepi na desno ter gre polagoma navzdol, dokler se ne spoji pri For-

lanu z ravnino. Levo nam cesto so raztresene hiše vasi Raman-dol, kjer so ob pobočju lepi vinogradi. Ti dve vasi sta bili prvotno slovenski, sedaj polasčeni; prva bolj kot druga: le starejši prebivalci govorijo še slovensko. Torlan, ki je ob izhodu doline reke Karnakte, je furlanski. Baš sedaj sta dve leti, odkar so napravili tu nacifašisti grozen pokolj. Radi umora enega nemškega oficirja in par vojakov od strani partizanov, so nemške tolpe požgale v enem prostoru 34 žensk, otrok in starejših mož, ki niso pravočasno zbežali. Zaprli so jih v hišo, jo zažgali in kdor je hotel ubežati, so ga ustrelili.

Od tu proti severu se olpira tesna dolina ob krasni gorski reki Karnakti, ki izvira izpod Jalovčevega pogorja. Dolina je zelo ozka, tako da je cesta vsekana po nekod v skalo. Cesta prehaja z enega brega na drugi; mostovi so bili porušeni in so sedaj za silo popravljeni. Osební avtobus ne vozi še kot prej iz Vidma v konec te doline pri Debeležu. Zaselek z desetimi hišami, izhodišče v sledeče slovenske gorske vasi: na levo Viškorska,

dalje desno ob izviru Karnakte vas z istim imenom. Brezje in bolj na desno že Tajpana. Kri stalno čista voda, ki je na globokih mestih zelenkasta in zateguje na modrikasto, torej ne tako modra kot naša »bistra« hič planin«, prvi po zelo stisnjeni strugi svoje valove v Ter. Od Torlana do Debeleža bo kakšnih 7 do 8 km, toda ob cesti ni videti nobene hiše. Dolina je divje romantična: na obeh straneh se dvigajo skale strmo v pobočja gor. Struga je globoko zajedena v skale. Domačini v Debeležu pravijo takšnim prostorom »viri« ali »globnjek«. Poldrugi kilometer pred Debeležem se cepi cesta v stran, v tričetrt ure oddaljeno Tajpano. Glavna pot gre potem v ovinkih dalje v hrib, medtem ko uporabljajo pešec bližnjice. Tajpana leži v precej odprti gorski kotlini. Tu je sedež županstva za vse zgoraj navedene vasi; ima cerkev s slovenskim župnikom in v šoli poučuje tudi domačin Slovenec. Narečje je precej umljivo, naglas je kot pri narečjih Kobarškega kota. Odlični filolog prof. Baudouin de Courtenay se je tu mudil precej časa in to pred več kot štiride-

setimi leti. Od tu je imel izhodišče v druge vasi za proučevanje tukajšnjih narečij. Pokazali so mi hišo, kjer je stanoval. V mojem spisu o tarčenskih Slovencih, ki izide v doglednem času kot knjiga, več o tem. Zemlja daje prebivalcem pičel pridelek, primorani so bili vsledkar na izseljevanje. Med vojno so precej trebili gozdove in kuhali oglje, tako da morajo sedaj čakati, da bodo drevesa zrastle. Stalež živine se je tudi poslabšal radi vojne. Seno in drva so edini prinosni pridelek. Slovenski partizani so pripomogli dokaj k zavečnosti tamkajšnjega ljudstva.

Od Tajpane v Platišče je mahnem mesto po dolgih ovinkih po cesti kar čez strmo pobočje obkroževajočih gor, toda na nekaterih mestih je tako strmo, da se »podbradek dotakne kolena«, kot se v prisposobi reče. Dobro, da je samo četrte ure te steze. Prišedši na vrh se odpre prekrasen razgled, posebno v lepem, jasnem jutru. Pred menoj je obširna gorska planjava, daleč na gozborju se vidi sivi Krn, na levo Stol s pogorjem in bolj v bližini pa Jalovec, m 1615. Na podanku

planjave je cesta, ki vodi v Platišče (Platišče) in dalje v Breginj ter Kobarid. Samo eno hišo sem videl ob vsej tej planjavi ob cesti. Ob vznožju Jalovca leži na zelo lepem položnem mestu vas Brezje s cerkvijo ob koncu vasi na strmem ključu. Cesta gre od tu nekoliko navkreber in pri kapelici se nam odpre pogled na gorsko kotlino, v kateri leži Platišče. Vas je slovenska, narečje boljše kot v Tajpani. Stik s partizani in njih parletno bivanje v vasi sta mnogo pripomogla, da so prebivalci postali zavežnejši. Vas ni trpela škode, kljub temu, da so prihajali Nemci večkrat preganjati slovenske partizane. Samo mlekarja je bila požgana in to iz vzroka, da so tam bivali naši borci. Ljudje so bili naklonjeni naši Osvobodilni borbi, s partizani so bili prijazni, pomagali so jim ter jih spetoma obveščali o nevarnostih očičevalnih akcij. V vasi je slovenski duhovnik. V cerkvi je vse slovensko, tudi križev pot in petje. Sedaj je precej brezposelnosti po vaseh, kajti obdelane zemlje je premalo za vse prebivalstvo. Živijo v upanju, da se bo njih usoda preokrenila po njih željah. To jim želimo iz srca ter upamo, da ni več daleč tisti dan.

Rihard Orel.

Zaključek počitniške kolonije na Livku

Širokopotezna akcija za počitniške kolonije, ki so jo zasnovali naše organizacije s pomočjo Socialnega skrbstva v Goriškem okrožju je žela lepe uspehe.

Ko so se začele prve priprave za ustanovitev počitniške kolonije na Livku, je bilo še veliko težko. Šola, v katero naj bi prišli oddiha potrebni otroci, se je nahajala v slabem stanju. Malo pred prihodom otrok so prostore za silo očistili in pripravili. Opreme ni bilo nobene. S sredstvi, ki so nam bili na razpolago, nismo mogli delati čudežev. A z dobro voljo smo premagali vse ovire, tudi tiste, ki nam jih je delala zavezniška oblast. Nekaj opreme so nam posodili domačini, nekaj smo sami napravili. Prišla so „ala nesoglasja med osebje, prave otroške bolezni, a vse je šlo mimo. Po prvem turnusu se je vse izgladilo, vztrajali smo in dosegli uspehe. Zavladalo je veselo razpoloženje, ki se je o prišlo osebja in otrok.

Otroci vseh treh turnusov so se zelo dobro počutili. To so potrdili otroci sami, kakor tudi njih stariši in komisija, ki si je ogledala počitniški dom. Hrane so imeli vedno dovolj. Vodiči so pazili na red in snago. Vzgojali smo jih v narodnem, ljudskem duhu. Govorili smo jim o življenju in borbi naših partizanov, kar so otroci radi poslušali. Priučili so se življenju v prosti naravi. Peli so partizanske in rodoljubne pesmi ter so se naučili tudi nekaj igrice. V tem času so napravljali krajše izlete; dve skupini sta jo celo korajžno mahnila na Matajur. Ob slabem vremenu so pisali domov in risali za stenčes. Udeleževali so se nedeljske maše ter molili vsaki dan. Kaj kmalu so se naši malčki sprijaznili z vaškimi otroki ter se z njimi igrali. V tem času smo pridobili eno pionirsko prireditev. Mogoče bi kdo oporekal, da bi lahko večkrat nastopili, a bilo je toliko raznovrstnega razvedrila in zabave v prosti naravi, da so

naši pionirji odložili vse nadaljne nastope za jesenski in zimski čas, ko bo treba živeti med stenami domače hiše ali društvene sobe. Osebe kolonije se ni menjalo; le vodiči so odhajali, kadar so se menjale skupine. Naša glavna skrb je bila kuhinja. Otroci so bili potrebni izdatne in zdrave hrane in za to so naše kuharice zadovoljivo skrbele. Snažilke so držale v redu prostore; prale so perilo in bile natančne pri svojem delu. Otroci niso bili prepuščeni samim sebi; vodiči so jih nadzirali ter se ravnali po navodilih, ki so jih prejeli. Domače prebivalstvo nam je šlo vedno drage volje na roko; ob vsaki potrebi nam je priskočilo na pomoč. Posebno priznanje smo dolžni ZPP, ki nas je stalno oskrbovala z drvmi ter nam pomagala pri raznih delih. Vrta mladina je odhajala vsaki dan v pol ure oddaljeno mlekarno, da nam je donesla vedno sveže mleko. Tri mladinke so nam dnevno pomagale pri gospodinskem delu, ostale pa so se po odhodu vsakega turnusa lotile s čiščenjem prostorov. Z vsemi vaščani smo bili v najboljših odnosih. Z razumevanjem in srčnostjo, ki je dika teh gorskih vasi so nam bili ob vsaki priliki v pomoč. V nas so videli pošteno, poštrenovalne ljudi, ki nam je skrb in ljubezen do svojega bližnjega nekaj svetega.

Za letos smo končali z našim delom. Drugo leto bomo šli v naše počitniške domove še z večjim veseljem. Saj bomo bogatejši na izkušnjah in upamo, da bomo do takrat že priključeni k naši ljubljani Jugoslaviji, za katero so se naši tovariši partizani tako odločno borili. Takrat bo naša služba in naše delo toliko bolj lahko. V svobodi bomo, nobenih ovir nam ne bo več delala civilna policija; imeli bomo zaslombo naših oblasti, katera je že v prvem letu svobode toliko do prinesla za socialno zboljšanje.

DROBNE NOVICE

V Rimu je prišlo do hudih nedov. Brezposelni so uprizorili demonstracijo pred Viminalom in zahtevali delo. Nastopila je policija. Bilo je 8 mrtvih in čez 100 ranjenih. Tudi policija je imela izgube. Ministrstvo je obljubilo, da bodo delavci zopet sprejeti na delo.

* Svetovna sindikalna federacija poziva 70.000.000 svojih članov, da „obveste svoje vlade o svoji pripravljenosti, da se zoperstavijo vsem pripravam za novo vojno in da uničijo silo fašizma in reakcije, ki ogražajo svetovni mir s tem, da operirajo z nacifašističnimi parolami“

* Narodno gledališče Črne gore je obiskalo Mladinsko progro ter predvajalo gledališko delo „Preprosta deklica“, ki ga je spisal Skovornik.

* Na otoku Krku bo zgrajena tovarna za predelavo paradižnikov. Po mišljenju strokovnjakov so baščanski paradižniki z Krka, poleg paradižnikov, ki uspevajo v Parmi, najboljši v Evropi. Po načrtu bi morali prihodnje leto pridelati 300 vagonov paradižnikov.

* Iz Bakuja poročajo, da so dotiskali prvo knjigo „Stalinovih del v azerbejdžanskem jeziku“. Knjiga je bila natiskana v 50.000 izvidih.

* V Bukarešti se je zaključila kolesarska dirka okrog Romunije. Zmagal je Prosinek, ki je zastopal Jugoslavijo.

* Predsednik ZDA Truman je predlagal, da bi se takoj naselilo v Palestino 100.000 Židov. S tem predlogom pa se ne strinjajo Angleži in tudi arabska liga je odločno protestirala.

* Kitajski komunisti so začeli z ofenzivo in zabeležujejo lepe uspehe. Severozahodno od Pekinga je prišlo do ostrih bojev z nacionalističnimi četami. Več mostov je bilo porušenih in čez dvajset železniških postaj je bilo zasadenih. Železniška proga med Pekingom in Paotingom, katera je služila kitajskim nacionalistom, je pretrgana.

* Trije nacistični kriminalci, ki jih je nuernbersko sodišče opustilo se sicer nahajajo na provizorični svobodi, toda njih položaj je silno zamotan. Nemške oblasti bi jih rade stavile pred nemško sodišče, da bi jih ponovno sodilo. Znani propagandist Fritsche je izjavil novinarjem, da bi želel vsaj enomeščen oddih. Zadovoljen je, če bi prišel pred nemško epuracijsko sodišče, ker bi hotel nemškemu narodu obrazložiti „zakaj da je delal nacistično propagando“. Izrazil se je, da sedanja politika nima za njega nobenega interesa in da se bo začel baviti s filozofskimi vprašanji. Von Papen je odklonil vsak pogovor. Schacht pa ne vidi nobenega vzroka zakaj naj bi prišel pred epuracijsko sodišče, češ, da je bil vedno „demokrat“.

Iz zadnjih poročil smo zvedeli, da so Schacht aretirali. Von Papen se zdi pa bolj primerno, da ostane še nadalje v zaporu, kot »prostovoljen gost«.

* Delegacija predstavnikov organizacije „Ameriški pohod proti linčanju“ je obiskala te dni predsednika Trumana. Črnci zahtevajo, da se izda zakon proti linčanju črncev.

* Višje cerkveno sodišče v Grčiji je odvzelo položaj škofu Joahimu z otoka Kiosa zaradi njegove naklonjenosti do EAM a (grškega osvobodilnega gibanja).

* Prihodnji festival mednarodne federacije demokratične mladine se bo vršil v Pragi leta 1947.

* Pred drugo svetovno vojno je vzbudil veliko zanimanje Šramkov roman o dubrovniški republiki, o njeni veliki slavi in usodi, bojih in padcu. Šramkov roman »Dubrovnik« bo v teh dneh izšel v novi izdaji. Roman bo preložen tudi v srbsčino.

* Do 1. avgusta 1946. je izvozila Češkoslovaška hmelja v vrednosti 530 milijonov Kčs. Največji kupec češkoslovaškega hmelja so USA, SSSR, Anglija, Švedska, Belgija in Holandska.

* V primeru z 1. 1938 se je število radionaročnikov na Češkoslovaškem povečalo za 63 odstotkov, tako da je danes v republiki 1,5 milijona radio - naročnikov.

* Sedaj so našli v raznih krajih Nemčije vsega skupaj 20 otrok iz vasi Lidice, ki so jo Nemci 1. 1942. zravnali z zemljo. Te otroke so odvedli v Nemčijo ter jih porazdelili med nemške rodbine v rajhu, da bi jih germanizirali.

* Albanske ljudske oblasti obračajo zelo veliko pozornost obnavljanju gozdov, ki so jih brez kakršnega koli sistema eksploitali razni industriji za časa Zogujevega režima, nato pa še italijanski fašisti. Ti so velik del teh gozdov popolnoma uničili. Škoda, ki so jo prizadejali Albani zaradi izkoriščanja gozdov, se ceni na več kot 75 milijonov zlatih frankov.

* Agencija France Press poroča, da so odkrili med Welsom in Lambachom v ameriški okupacijski coni Nemčije novo skupno grobnico s 3000 trupli. Gre v glavnem za židovske deportirane, ki so jih poslali, kakor je izpovedal neki preživeli očevidec, iz Mathausena v Gruenkirchen in ki so se popolnoma izčrpali in brez vsake hrane zastavili v okolici Welsa. Tiste, ki so popadali zaradi izčrpanosti, so Nemci takoj pobili, medtem, ko je vsak dan umrlo do 150 ljudi zaradi lakote in griže.

* Do 1. septembra t. l. je bilo od 3.318.000 Nemcev, kolikor jih je bilo na Češkoslovaškem po popisu iz 1. 1930., izseljenih v Nemčijo 80%.

* Koncem septembra se je pričel III. kongres ameriških Slovanov. Vršil se je v poslopju Manhattan v središču New Yorka. Udeležilo se ga je preko 2000 delegatov iz vse Amerike. Kongres je bil odprt s petjem ameriške in slovenske himne in je bil veličastna manifestacija ameriško - slovenskega prijateljstva.

Pritožbe za škodo, povzročeno od zavezniškega vojaštva

Udruženje kmetovalcev Juljske krajine v Gorici javlja sledeče:

Zavezniška vojaška uprava je odredila, da mora imeti podrejeni urad dela — vojaški odsek za gradnjo — odgovornost poizvedovanja in uravnavanja pritožb ozirajočih se na škodo, ki jih je povzročilo zavezniško vojaštvo tekom manevrov v Juljski krajini.

Pritožbe morajo biti izpolnjene na predpisanem vzorcu in izročene potom županstva ravateljstvu urada dela — vojaški odsek za gradnjo — v Trstu.

Vse pritožbe morajo biti predstavljene do vključno 1. novembra 1946.

V vpoštev pridejo samo tiste pritožbe, ki so bile predstavljene v roku dveh mesecev od povzročne škode.

Za zemljišča ali poslopja, ki so podrejena vojaški rekviziciji, ne velja zgoraj omenjeni postopek.

JESENSKA

Še pomnite, tovariši,
kako bilo je sleherni jesen,
kako smo verovali v tistih dneh:
spomladi se vzdramilo bo v ljudeh?

Tako smo vselej hrepeneli,
brez hrepenenja ne bi doživeli
jeseni, ki prihaja zdaj,
jeseni, ki ni naša
in vendar naša bolj ko vse do zdaj.

Od vsepovsod:
z gora, gozdov,
s porušeni domov

in iz grobov

kriči:

Zaupajte, tovariši, verujte!
V jeseni tej ni hrepenenja kalna voda,
kot divji, hrzajoči konj
prihaja k nam svoboda!

KAJUH

Vzorec pritožbe vsebuje:

Ime in priimek pritožnika; kraj in čas, v katerem se je naredila škoda; znesek, ki se zahteva za odškodnino; narodnost četa, ki so odgovorne za škodo; na kratko natančno opisano oceno povzročne škode.

Zupan občine mora v pritožbi potrditi, da je pritožnik lastnik, najemnik (ali zakonit zastopnik lastnika) poškodovane nepremičnine in da ima pravico dobiti vsako — katerikoli — odškodnino za kar se lahko smatra kot povzročena škoda.

Boljša pojasnila dobite pri zgoraj imenovanem Udruženju v Gorici, na korzu Roosevelt št. 38-II. nadstr.

DODATNE NAKAZNICE

za delavce, veljavne za št. 1. marec 1946 - februar 1947

S prvim novembrom vstopijo v veljavo nove štirimesečne dodatne nakaznice za težke in jako težke delavce. Ker pa mora biti izdaja nakaznic pravočasna, tako da delavci ne izgubijo pravice do kruha in testenin — riža radi zakasnelo predloženih objav, obveščamo delodajalce, da morajo imenovane objave in sicer v dveh izvodih, dospeti tekom 20. tekočega meseca na prehranjevalni urad občine, v kateri je delavec zaposlen.

Te objave, v katerih naj bodo zabeleženi vsi delavci po abecednem redu, tudi ako stanujejo v drugi občini, morajo imeti vse podatke in biti ali pretipkane ali pisane razločno s črnilom za vsako skupino težkih in jako težkih delavcev. Opozarja se, da bo morala oseba — pooblaščenca od tvrdke, da dvigne dodatne nakaznice — predložiti prehranjevalnemu uradu navadne živilske nakaznice vseh onih delavcev, za katere se je naredilo prošnjo za dodatek.

Vsi delodajalci imajo dolžnost javiti občinskemu prehranjevalnemu uradu vse slučajne spremembe, do katerih pride v raznih delavskih skupinah in na podlagi katerih se zniža ali odzame dodatek (torej za slučaj, ako je bil delavec odslovljen ali če je prešel iz težje v normalno skupino delavcev in obratno).

Kakor hitro pa delavci izgubijo pravico do imenovanih dodatkov s tem, da niso več omenjeni

kot težki ali jako težki delavci, imajo dolžnost, da čimprej vrnejo dodatne nakaznice onemaru, ki jih je izdal.

„VESTNIK“

Izšla je 15. številka »Vestnika«, ki ga izdaja Slovenska prosvetna zveza v Trstu. Pestra številka prinaša članek »Kaj bo s slovenskimi šolami?«, daljšo poročilo o prireditvah v Ajdovščini, zaznamovanje poti na Volnik, »Ali veš kaj je Zren?« in več člankov o lahki atletiki ter obvestila. »Vestnik« krasi več lepih slik.

OBVESTILO

Podpoveljstvo mestnih straž (ul. Mazzini 7) naznanja, da so našli znesek denarja v neki trgovini, ki se sedaj hrani pri tem poveljstvu. Kdor more dokazati, da je lastnik, naj pride ponj.

Aktivisti Ljudskega doma

udarniki na Stadionu v Mirazu so po končanem delu in v veseljem razpoloženju zbrali za našega dijaka L. 300 (tristo).

Prisrčna hvala. Posnemajte.

Za tiskovni sklad „Soškega tednika“

so darovali:

Družina Korsič, Gorje Cerovo	L. 500.—
AFŽ - Gorica	» 1.500.—
Tov. Zavrtanik Sonja in Štefka iz Solkana	» 200.—
Rodoljub iz Gosposke ulice	» 1.000.—
Mladina iz Brd	» 830.—
Mladina iz Brd	» 118.—

L. 4.148.—

Skupno do sedaj L. 65.520,80

SOBO IŠČEM

meblirano, čisto — za več mesecev — v Gorici. Ponudbe na našo upravo pod »jugoslovanski upokojene«.

TRGOVINA ČEVLJEV
pri „SV. KRIŠPINU“
GORICA - Raštelj štev. 35
Velika izbira čevljev solidnega domačega izdelka

IZHAJA ENKRAT NA TEDEN — Urednik: J. KRISTIJAN BAYDAŽ — Za list odgovarja: ALOJZ BUDIN — Uredništvo in uprava: GORICA, „Ljudski dom“ pritličje — Izdaja lista je odobrena od A. I. S. Tisk KATOLIŠKE TISKARNE v Gorici — Najemnik: „Primorski dnevnik“